

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Cizí jazyky pro evropský a mezinárodní obchod – ruský jazyk

Bakalářská práce

Integrace ruskojazyčné menšiny v ČR

Vypracovala: Daniela Mykhaylova
Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Českých Budějovicích dne

Daniela Mykhaylova

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D., za odborné vedení této práce, za pomoc při vymezení tématu a za jeho velkou vstřícnost při konzultacích, během kterých jsem získala cenné rady a čas, který mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Název bakalářské práce

Integrace ruskojazyčné menšiny v ČR

Abstrakt

Autorka se ve své bakalářské práci zaměří na téma integrace ruskojazyčné menšiny v ČR. Na začátku práce se pokusí vysvětlit vymezené pojmy jako například integrace, její vymezení, průběh, mezinárodní migrace a nastíní právní problematiku migrantů. Hlavním cílem práce je snaha o popis přizpůsobení se cizinců k životu v ČR, jejich rozmístění na území ČR, důvody stěhování a druh práce, kterou vykonávají. V neposlední řadě se zmíní o zákonné legislativě v České republice pro národnostní menšiny a cizince, právní ochranu menšin a vyjmenuje několik neziskových organizací zabývajících se problémem integrace nebo národnostních menšin.

Klíčová slova

Integrace, ruská menšina, ukrajinská menšina, migrace, cizinci v České republice

Title of Bachelor's Thesis:

Integration of the Russian-speaking minority in the Czech Republic

Abstract:

In this bachelor's thesis the author will focus on the integration of the Russian speaking minority in the Czech republic. At the beginning of the thesis she will try to explain definitions such as integration and its course, international migration and outline the legal issues of migrants.

The main purpose of this thesis is to describe the adaptations of foreigners to life in the Czech republic, their deployment in the Czech republic, the type of work they do and reasons for moving.

Last but not least she will mention the legal legislation in the Czech republic for national minorities and foreigners, their protection and list several non-profit organizations dealing with the problem of integration or national minorities.

Keywords:

Integration, Russian minority, Ukrainian minority, migration, foreigners in the Czech republic

OBSAH

ÚVOD	8
1 ZÁKLADNÍ POJMY PROBLEMATIKY	10
1.1 NÁRODNOSTNÍ MENŠINA	10
1.2 CIZINCI	11
2 INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE.....	12
2.1 POJEM INTEGRACE	12
2.2 AKTUÁLNÍ INFORMACE V OBLASTI INTEGRACE CIZINCŮ.....	12
2.3 PROBLÉMY INTEGRACE	13
2.4 PROCESY INTEGRACE	14
3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA V ČR	16
4 MOTIVY MIGRACE.....	18
5 STRUČNÁ HISTORIE MENŠIN NA ÚZEMÍ ČR.....	19
5.1 PŘESÍDLOVÁNÍ ČECHŮ Z BÝVALÉHO POSTSOVĚTSKÉHO SVAZU.....	21
6 SPECIFIKACE VYBRANÝCH MENŠIN	23
6.1 ROZDĚLENÍ CIZINCŮ DLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ	23
6.2 RUSKÁ MENŠINA	23
6.2.1 <i>Rusové v ČR.....</i>	26
6.3 UKRAJINSKÁ MENŠINA	26
6.4 BĚLORUSKÁ MENŠINA.....	29
6.5 RUSÍNSKÁ MENŠINA	30
7 ROZDÍLY MEZI MIGRANTY Z UKRAJINY A RUSKA.....	32
7.1 MIGRANTI Z RUSKA	32
7.2 MIGRANTI Z UKRAJINY	32
7.3 PODOBNOST OBOU MENŠIN	33
8 ČESKÁ VEŘEJNOST A MIGRANTI	34
9 SOUČASNÁ MIGRAČNÍ POLITIKA ČR	37
10 AKTIVITY RUSKOJAZYČNÝCH MENŠIN NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	39

11	MÍRA INTEGRACE RUSKOJAZYČNÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE	40
	ZÁVĚR	41
	ZDROJE.....	43

Úvod

Menšiny tvoří nedílnou součást obyvatelstva v České republice. Pojmy jako integrace a migrace jsou stále více aktuální, proto jsem se rozhodla ve své práci zaměřit na problematiku menšin na území České republiky. Ruskojazyčná menšina tvoří jednu z nejpočetnějších na území České republiky, zejména ta ruská je čtvrtou největší. Cílem mé bakalářské práce je, co nejlépe nastínit ruskojazyčnou menšinu v našem státě a její schopnost integrovat se.

Do této práce byla zahrnuta také ukrajinská menšina, ačkoliv s tímto zařazením polovina Ukrajinců nesouhlasí. A to z důvodu, že před rozpadem Sovětského svazu byla Ukrajina jeho součástí, tudíž ruský jazyk ovládá zhruba polovina ukrajinských občanů. A z tohoto důvodu je řazena mezi ruskojazyčné. Díky tomu je tedy první nejpočetnější ruskojazyčnou menšinou České republiky.

Migrace je v dnešní době jedním z nejvíce diskutovaných témat, proto se v 5. kapitole věnuji motivům migrace pro lepší chápání migrantů a také historii migrace ruskojazyčné menšiny na území dnešní České republiky. Jelikož se po roce 1989 otevřely státní hranice, Česká republika se stala tranzitní i cílovou destinací migrantů. Postupný rozvoj ekonomické situace udělal z České republiky zemi atraktivní pro cizince. Počty přistěhovalců stále rostou, ovšem česká společnost není schopna se tomuto jevu v některých případech plně přizpůsobit. Každý člověk má na migraci jiný pohled. Někteří ji považují za přínosnou pro ekonomiku státu, jiní ji považují za zlo. Emigranti z východu jsou někdy vnímáni českou společností spíše negativně, a proto mají cizinci někdy problém s integrací.

V dalších kapitolách popisují rozdíl mezi národnostní menšinou a pojmem cizinec. Snažím se také stručně popsat historii jejich příchodu do ČR, u každé ruskojazyčné menšiny zvlášť zvyky, hodnoty a způsob života.

Dále věnuji pozornost multikulturalismu. Tento pojem je dnes velmi aktuální, jelikož v dnešní společnosti je setkávání, sdílení či střetávání kultur častým jevem. Kultura ruskojazyčných občanů velmi podobá té české, ačkoliv jsou obě jedinečné. Díky globalizaci se lidé dnes často střetávají s cizí kulturou, ať už pracovní, z vlastní zvědavosti nebo touhy k poznání lidí z jiného prostředí. Toto poznání má jak pozitivní, tak i negativní aspekty. I když díky multikulturalismu poznáváme novou kulturu, zvyky, tradice a styly života, v některých případech se jiné kultury snaží svou identitu a jedinečnost prosazovat příliš a

v tomto okamžiku může docházet k silnému konfliktu. V této situaci multikulturalismus pomáhá chápat jejich hodnoty a lidé se posléze učí toleranci vůči ostatním.

Věnuji se zejména pojmu integrace, jejímu vymezení a průběhu. Dále popisují rozdíly mezi dvěma nejpočetnějšími ruskojazyčnými skupinami v České republice – konkrétně mezi ruskou a ukrajinskou menšinou.

V druhé části bakalářské práce se snažím popsat, jak obtížné je pro cizince získat na území České republiky dlouhodobý trvalý pobyt nebo státní občanství.

V závěrečné části stručně popisují kulturní aktivity cizinců v České republice a způsob, jakým získávají informace o konaných akcích.

1 Základní pojmy problematiky

Proto, abychom se mohli přiblížit problematice integrace ruskojazyčné skupiny, je nutné nejprve vysvětlit základní pojmy jako národnostní menšina a cizinci, jelikož jsou tyto pojmy často zaměňovány.

1.1 Národnostní menšina

Otázce národnostních menšin se začala Česká republika věnovat ihned po svém ustanovení. Otázka národnostních menšin je zmíněna v *Listině základních prav a svobod*, která byla přijata v roce 1993. V Listině se hovořilo o právu jednotlivce rozhodovat o své národnosti a zakazovala se národnostní diskriminace. Dle zákonem stanovených podmínek měly menšiny právo vzdělávat se, sdružovat se a také šířit a přijímat informace v jejich jazyce.¹ Ovšem obecný zákon o národnostních menšinách ještě v této době neexistoval. Až od 2.8.2001 začal v ČR platit *Zákon o právech příslušníků národnostních menšin*, tzv. menšinový zákon, který stanoví, že „příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“²

Přihlášení do národnostních menšin je dobrovolné. Dnes je na území ČR uznáváno 14 různých národnostních menšin – zástupci běloruské, bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské, ukrajinské a vietnamské menšiny jsou členy Rady vlády pro národnostní menšiny. Členové těchto menšin reprezentují své zájmy v Radě vlády pro národnostní menšiny a o uznání nových národnostních menšin rozhoduje Rada společně s vládou ČR.

¹ Menšiny - základní informace | NICM. NICM | Národní informační centrum pro mládež [online]. Copyright © [cit. 12.06.2020]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/mensiny-zakladni-informace>

² ROSKOVÁ, Lenka, Veronika ZÁLESKÁ a Jitka VACKOVÁ. *Lidská práva v oblasti migrace a integrace menšin i imigrantů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. s. 15

Největší národnostní menšinou v ČR jsou Slováci³, což je zřejmý důsledek společného státu v letech 1918 – 1992. Tato práce je zaměřená na ruskojazyčné menšiny, můžeme tedy říci, že v tomto vymezení je nejpočetnější menšinou ukrajinská národnostní menšina. Jak již bylo v úvodu zmíněno do této skupiny řadíme i Ukrajince, byť s tím polovina občanů Ukrajiny nesouhlasí. Vzhledem k přesídlování obyvatel se ruština stala nedílnou součástí tohoto státu.

Počet Ukrajinců na území České republiky neustále roste díky geografické a kulturní blízkosti. Více si Ukrajinskou menšinu přiblížíme v následujících kapitolách.

Česká republika patří mezi celkem přitažlivé cílové země pro cizince - migranty, proto je zde nárůst populace jedním z nejpočetnějších v Evropě.

1.2 Cizinci

Zákon o pobytu cizinců na území České republiky definuje pojem cizinec jako fyzickou osobu, která není státním občanem České republiky, ani občanem Evropské unie. Pro tyto občany platí v rámci zaměstnávání, sociálního a zdravotního pojištění speciální právní podmínky. Výjimku tvoří cizinci, kteří mají na území ČR trvalý pobyt. Tito cizinci mají v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnávání stejná práva a povinnosti jako občané ČR či EU.⁴

³ Slovenská národnost na území ČR | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/slovenska_narodnost

⁴ Cizinec - co je to, definice, vysvětlení, příklad, informace - Bezplatná právní poradna online zdarma pro všechny [online]. Copyright © [cit. 12.06.2020]. Dostupné z: <https://www.bezplatnapravniopradna.cz/ruzne/pravnicky-slovník/36615-cizinec-co-je-to-definice-vysvetleni-priklad-informace.html>

2 Integrace v České republice

Lidé, kteří se rozhodnou opustit svůj domov a odstěhovat se do zahraničí, musí počítat s tím, že je třeba se začlenit do nové společnosti, musí respektovat kulturu dané země a ovládat cizí jazyk. Je to vzájemný proces, kde má každá strana zájem o porozumění.

2.1 Pojem integrace

Integrace cizinců je proces, který umožňuje postupné začleňování cizinců do společnosti na území České republiky. Integrační politika má stanoveny několik cílů podporujících integrační proces, který by měl vést k bezproblémovému a oboustranně výhodnému soužití cizinců a občanů v daném státě. Tento proces by měl vést k ekonomickému, kulturnímu a sociálnímu rozvoji společnosti. V některých případech může docházet k neúspěšnému pokusu o integraci, což vede k problému vytváření uzavřených komunit cizinců, netolerance a někdy i extremismu ve společnosti.

Integrační politika směřuje k podpoře soběstačnosti cizinců tak, aby byli schopni důstojného života v ČR a sami sebe dokázali vnímat jako součást této společnosti, aby znali svá práva a povinnosti, orientovali se ve zvyklostech a způsobu života v novém prostředí, byli schopni komunikovat v češtině, byli sociálně i ekonomicky samostatní a soběstační a měli dostatek informací o tom, kde v případě potřeby naleznou pomoc a podporu.⁵

2.2 Aktuální informace v oblasti integrace cizinců

Celkem na území České republiky k 31.12.2019 bylo 593 366 cizinců, z nichž více než 50 % tvoří obyvatelé třetích zemí, tedy země mimo EU. Počty cizinců ze třetích zemí, kteří na území ČR žijí legálně již od roku 2004 dlouhodobě stoupají, s výjimkou v roce 2009, kdy na migraci měla velký dopad hospodářská krize.

Počet nejvýznamnější skupiny cizinců z třetích zemí se neustále mění. Nicméně nejvíce početně zastoupenou skupinou cizinců v ČR jsou občané Ukrajiny (145 153),

⁵ PORSCHE, Světlana. *Státní a nestátní sektor v oblasti migrace a integrace*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. s. 10

Vietnamu (61 910) a Ruska (38 010). Tyto tři skupiny tvoří více než polovinu osob, které jsou cílovou skupinou integrace cizinců v ČR.

2.3 Problémy integrace

Na cestě rusky mluvících občanů, kteří dočasně nebo trvale pobývají na území České republiky, je s jejich integrací čas od času spojeno mnoho překážek. Takové překážky neminou ani jednu skupinu cizinců, kteří se delší dobu nacházejí v ČR, bez ohledu na účel pobytu - studium, práce, podnikání či sloučení rodiny.

Od momentu příchodu všech výše uvedených skupin osob nastává tzv. „adaptační proces“, který je velmi obtížné absolvovat samostatně bez jakékoli podpory. V první řadě tento proces ovlivňuje neznalost českého jazyka, což komplikuje proces integrace do české společnosti. Neznalost jazyka ovlivňuje všechny oblasti společenského života, zejména pro občany, kteří nehovoří jiným jazykem než rusky. S tímto problémem se setkává více než polovina přistěhovalců. S neznalostí jazyka úzce souvisí neznalost latinky. Jak je známo, na území Ruské federace se latinské písmo vůbec nepoužívá, což vede k problému, kdy se ruskojazyčný imigrant stává téměř negramotný. Tento fakt je nejčastěji pozorovatelný hlavně u starších skupin cizinců, jež se rozhodnou odcestovat ze své země do České republiky. Tato záležitost komplikuje cizincům normálně fungovat ve společnosti, komunikovat s úřady nebo hledat si práci.

Dalším problémem integrace jsou zkušenosti cizinců s negativním přístupem občanů daného státu. Mezi oblastmi, ve kterých se cizinci hůře orientují patří zejména školství a to jak pro mladistvé, tak i pro dospělé, dále pak s například sociální dávky. Z tohoto důvodu se hodně cizinců po příjezdu do České republiky pro vyřizování dokumentárních záležitostí obrátí na zprostředkovatelské firmy, které ve většině případů pocházejí také z jejich vlastních komunit. Tyto firmy ne vždy vyřizují jejich záležitosti legální cestou, díky čemuž se potom spousta cizinců dostává do problémů a stávají se tak obětmi manipulace.

V neposlední řadě je nutno zmínit nepochopení české mentality imigranty, ta se částečně liší od té východní, i přes společnou historii. Jak již bylo zmíněno, většina přistěhovalců se na začátku svého příchodu do České republiky obrací na zprostředkovatelské firmy, které jim pomáhají v procesu začleňování do společnosti. Jejichž

služby jsou placené, ale ne vždy spolehlivé. Tento problém vzbuzuje u cizinců pocity nedůvěry a podrážděnosti.

2.4 Procesy integrace

Jak již bylo uvedeno, je důležité pochopit, že proces integrace není jednoduchou záležitostí, jelikož není možné se během krátké doby přizpůsobit novému životnímu prostředí a pochopit kulturu daného státu. Proto je velmi důležité, aby cizinec o integraci jako takovou jevil skutečný zájem a stát mu poskytoval podmínky k tomu, aby integrace proběhla co nejrychleji.

Radim Marada z Masarykové Univerzity vyjmenovává ve své knize 3 nejdůležitější procesy integrace: asimilace, etnické (národnostní) napojování a multikulturalismus.⁶

Asimilace

*„Termín asimilace označuje proces, jehož výsledkem je přizpůsobení se většině a jejím zvyklostem do takové míry a takovým způsobem, že tento proces vede k úplné ztrátě vlastní etnické či národnostní identity“.*⁷

Jinými slovy asimilace je naprosté splynutí s většinou, převzetí jejích hodnot a potlačení svého původu. Jedná se nestabilní sociální proces. K asimilaci může dojít buď dobrovolnou cestou, která se projevuje ze svobodné vůle cizince, nebo nedobrovolnou, kdy je tento proces vnucován jedinci společností.

Etnické napojování

Je méně přísné ve srovnání s asimilací. Na individuální vlastnosti jedinců v tomto případě není nahlíženo negativně, naopak se tolerují a přijímají. Cizinec se „napojuje“ na primární skupinu, ale stále si zanechává své původní hodnoty a vlastnosti. Avšak tento

6 MARADA, Radim, ed. Etnická různost a občanská jednota. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006. Sociologická řada. ISBN 80-7325-111-6. s. 60-69

7 Romové v České republice – Socioklub. Praha: Socioklub (1999) [online]. Dostupné z: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/14092954/romove-v-ceske-republice-socioklub> ISBN 80-902260-7-8

koncept neznamená zcela zrovnoprávnění cizinců s většinou, o napojování stejně jako o asimilaci mluvíme jako o nestálém procesu.

Multikulturalismus

Jedná se o novodobý proces, který se vyvinul v demokratických zemích. Zastává myšlenku, že na území jednoho státu mohou žít skupiny s kulturou, která se liší od kultury obyvatel daného státu. Tento proces si klade za cíl sjednotit občany bez ohledu na jejich původ, dochází k zachování jejich kulturní odlišnosti. V tomto případě majorita respektuje odlišnost minorit a neutlačuje jejich hodnoty.

3 Multikulturní výchova v ČR

Multikulturalismus je pojem, který označuje soužití kultur na území jednoho státu a jejich vzájemné uznávání. Z důvodu migrace lidí se multikulturní výchova stává jakýmsi fenoménem dnešní doby. Je nezbytná jak pro obchodní vztahy mezi jednotlivými zeměmi, tak pro lepší chápání obchodních partnerů, její výuka by se neměla zanedbávat uvnitř státu.

Jelikož Česká republika není typickým příkladem homogenního státu, kromě majoritní populace se zde vyskytují také menšiny - soužití menšin a většinové společnosti je běžné. Je nutné pochopit, že všechny národy žijící na území jednoho státu, jejich kultura i tradice se v mnoha věcech liší a nepochopení této odlišnosti může později vést ke konfliktu.

Proto, aby lidé lépe chápali jednotlivé kultury, je nově do českého vzdělávacího programu zařazena multikulturní výchova, jejímž cílem je naučit studenty tolerovat, respektovat a chápat jiné národnosti.

I když se v roce 1918 zakládalo Československo se smíšenou kulturou, vždy představovala německá menšina, Maďaři a Poláci problém a objevovala se mezi nimi řada napětí. Jelikož Československo bylo založeno na principu národního státu, což znamená, že jedinec získává svou příslušnost narozením, a ne vlastním rozhodováním, přivedlo ho to po druhé světové válce k etnickému čištění. Tehdy se z území Československa muselo odsunout 3 000 000 Němců z pohraničních území. Poté na území státu několik desetiletí nevstupovaly žádné jiné kultury. Až po roce 1989 se pohled na situaci s cizinci v České republice trochu změnil a to díky otevření hranice. Lidé tak dostali možnost cestovat, studovat v zahraničí, poznávat svět a nové lidi.

I když je cizinců v České republice stále málo, vztahy k nim jsou složité. Ačkoli 61 % populace hodnotí svůj postoj k migrantům za pozitivní, 66 % občanů tvrdí, že jim cizinci berou práci a způsobují nárůst zločinnosti.

Pokud bychom vycházeli z výzkumu Nedomové v roce 1997, hlavním důvodem tohoto vnímání je přetrvávání národního pojetí státu. Hlavní otázkou může tedy být, kdo je vnímán jako Čech a kdo jako cizinec. Dle Nedomové (1997) skutečným Čechem je ten, kdo se narodí v rodině, která se skládá z dvou českých rodičů.

Dalším důvodem může být doznívání post-totalitního režimu, kdy česká společnost dostala strach z nově příchozí „jinakosti“. V tomto případě se multikulturalismus chápe buď jako osobní fenomén, kdy lidé žijí v prostředí, kde se setkávají s různými kulturami, a tak získávají životní zkušenosti a mohou tak chápat a komunikovat s více kulturami. Tuto zkušenost lze získat rovněž díky cestování, smíšeným rodinám, studiu v cizině atd.⁸

Dle sociologického šetření v březnu 2020 53 % dotázaných odpovědělo, že cizinci představují problém v rámci České republiky. Tento názor nejčastěji zastávali lidé s nižší životní úrovní, lidé se základním vzděláním a starší občané. Kolem 40% respondentů především s vysokoškolským vzděláním, s vyšší životní úrovní a mladších 45-ti let bylo názoru opačného. Na otázku, jestli cizinci představují problém v místě jejich bydliště, pozitivně odpovědělo pouze 24 % dotázaných a pro 52 % soužití s cizinci není na obtíž. Důvodem takových rozdílů ve výsledcích obou otázek mohou být média, která neustále o cizincích mluví jako o problému. Je již známo, že lidé s nižším vzděláním více věří médiím, než lidé vzdělanější, a proto jsou snadněji zmanipulovatelní.⁹

Pokud tedy média zpracovávají témata týkající se migrace, měla by dávat pozor na vybraná slova a také na to, jaké metafory používají, jelikož lidé si utvářejí obraz migrantů v první řadě na základě informací, které jim poskytují novináři. *„K tomu dopomáhá mimo jiné to, když se vyhnou používání metafor přírodních katastrof nebo zobrazování migrantů pouze jako hrozby, pracovní síly, oběti či exotického prvku společnosti. Místo nerozeznatelné masy cizinců je potřebnější zobrazit jednotlivce, kteří mají své klady i zápory a různé životní osudy jako každý jiný.“*¹⁰

8 Česká republika a multikulturalismus - PDF Free Download. Documents Professional Platform - PDF Download Free - ADOC.TIPS [online]. Copyright © 2020 ADOC.TIPS. All rights reserved. [cit. 10.07.2020]. Dostupné z: <https://adoc.tips/eska-republika-a-multikulturalismus.html>

9 Postoje české veřejnosti k cizincům – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5207-postoje-ceske-verejnosti-k-cizincum-brezen-2020>

10 Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/673/file/1482331339-jak-rozumet-medialnim-sdilenim-o-migraci.pdf>

4 Motivy Migrace

Migrace není novým pojmem. Již tisíce let lidé cestují pro touhu poznat jinou kulturu, ale také kvůli zlepšení životní situace, bezpečnosti, politickým změnám . Migrace je velmi důležitý demografický proces, který přispívá ke změně populace v celém světě a její vliv stále roste.

Nejnámější důvody migrace obyvatelstva se dají rozdělit do několika skupin:

- Ekonomické – „*Smith (2000) chudoba je hlavní hnací faktor migračního procesu.*“¹¹. Tento faktor hraje velmi významnou roli při výběru cílové destinace migranta. Vyšší mzdy, lepší vzdělání a životní úroveň
- Environmentální – ekologický stav životního prostředí má přímý dopad na zdraví obyvatelstva
- Politické – diktatura, touha odstěhovat se ze země, kde režim neumožňuje základní lidské svobody
- Sociální - touha zlepšit podmínky a kvalitu života, dosažení osobních cílů atd..¹²

Existuje řada jiných faktorů, podle kterých se dá migrace rozdělit: dle vzdálenosti, dle trvání, dle motivací či pokud se jedná o dobrovolnou nebo nedobrovolnou migraci.

¹¹ Daniel Rauhut, 2010. "VIEWPOINT: Adam Smith on migration," Migration Letters, Transnational Press London, UK, vol. 7(1), pages 105-113, April. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/46542406_VIEWPOINT_Adam_Smith_on_migration

¹² Причины миграции населения. Научный словарь-справочник по техническим и гуманитарным дисциплинам [online]. Copyright © 2020 [cit. 21.06.2020]. Dostupné z: https://spravochnick.ru/sociologiya/migraciya_naseleniya_i_ee_vidy/prichiny_migracii_naseleniya/

5 Stručná historie menšin na území ČR

Historie mezi východními státy a Českou republikou je složitá, přesto je pro pochopení dnešních migračních trendů velmi důležitá. Historicky byla migrace ruskojazyčné komunity do Česka zcela běžná, ale dělila se na migraci „dobrovolnou“ a „nedobrovolnou“.

K prvnímu nedobrovolnému přílivu migrantů došlo v letech **1918-1948**, kvůli politickému tlaku války. Většinou migrovali ruští vojenští zajatci, kteří neměli možnost vrátit se do své země po skončení první světové války, a tak museli zůstat na území České republiky. Migrovali nejen vojáci, ale také zaměstnanci vojenských nemocnic, političtí představitelé, profesori VŠ a učitelé. Poskytnout vhodné podmínky pro život emigrantů bylo obtížné, proto pomáhali různé organizace jako Červený kříž, humanitární organizace nebo bohatí představitelé státu. Česká republika pro tyto uprchlíky zajišťovala péči o nemocné, invalidy a pro ty, kteří nebyli schopni pracovat.¹³

Druhou vlnou migrantů byli uprchlíci z první světové války. Třetí vlna se skládala z tzv. ruské inteligence, která byla ze své vlasti vyhnána. V roce 1921 vznikla tzv. Ruská akce, která měla za cíl vytvořit z Prahy jakési centrum pro ruské profesory, vědce, žurnalisty a umožnit jim takto pracovat v jejich oborech. V této době se na situaci v Rusku pohlíželo s jistou nadějí postupného zlepšení, dokonce i Masaryk byl přesvědčen, že nové Rusko bude liberálním a demografickým státem, a tak pro ruské uprchlíky vznikne možnost opětovného vrácení se do své vlasti. Bohužel se celá situace v Rusku vyvíjela jiným směrem, proto se ČSR musela přizpůsobit tomu, aby ruští uprchlíci mohli nadále zůstat na jejím území. V tomto období docházelo také k dobrovolné migraci, která se uskutečňovala za účelem získání práce nebo touhy k získání větší svobody, to bylo však méně časté.

¹³ Kopřivová, Anastazie -Osudy ruské emigrace v Československu. Anastazie Kopřivová. Paměť a dějiny: revue pro studium totalitních režimů Roč. 9, č. 2 (2015), s. 27-34

K dalšímu přílivu migrantů do Československa došlo v období mezi lety **1948-1989**. V té době se stěhovali zejména kvůli manželství a za prací, i když v rámci socialistického bloku byla migrace vlastně téměř nemožná.

Po roce 1948 se jednalo hlavně o migraci navazující na ukončení druhé světové války. Květen roku 1945 postavil ruskou společnost do velmi složité situace, kdy se polovina migrantů rozhodla odcestovat z ČSR do zemí, které zaujímaly neutrální postoj k dané situaci a polovina se rozhodla nadále zůstat. Jednalo se především o starší generaci, která již považovala tehdejší Česko za svou rodnou zemi a bylo pro ni těžké opustit toto prostředí. A dále to byli Rusové, kteří již žili ve smíšených rusko-českých rodinách. Většina z nich doufala, že se situace obrátí k lepšímu a že Sovětský svaz jim jejich nedávnou migraci z území dnešního Ruska odpustí. Bohužel to dopadlo jinak, než kdokoli očekával. Jednotky NKVD¹⁴, působící v rámci vojsk pro osvobození Prahy, zadržely ruské občany a vyslaly je zpět do Ruska i přes veškeré snahy diplomatického vyjednávání Československé vlády. Mezi zatčenými byli hlavně muži, ale také děti, které se již narodily mimo území Ruska. A tak více než polovinu zatčených tvořili občané Československa a nemalá část jich mimo jiné dosáhla vysokoškolského vzdělání. Tímto ČSR přišla o velkou část své inteligence a zkušených odborníků. Tito lidé byli v Sovětském svazu odsouzeni a posláni do trestních táborů a pouze malé části z nich se po letech podařilo vrátit zpátky ke svým rodinám v Československu.¹⁵

Po roce 1989 lze předpokládat migraci pouze za dobrovolnou. S blížícím se rozpadem Sovětského svazu byla však ruská ekonomická situace ve špatném stavu, rostla nezaměstnanost, zhoršila se kvalita vzdělávání a lékařské péče, tudíž došlo k mnoha případům nedobrovolné migrace. Velký počet migrantů musel opustit Rusko a sovětské státy

¹⁴ NKVD (Narodnyj komissariat vnutrennych děl) - bývalý lidový komisariát vnitra, který 1934-46 řídil práci tajné politické policie v SSSR.

¹⁵ CHUDOBOVÁ, Lucie. Ruská národnostní menšina v České republice [online]. Zlín, 2017 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/z5f3s3/>>.

kvůli politickým nepokojům, etnické diskriminaci, finanční nestabilitě a ztrátě pracovních pozic.¹⁶

5.1 Přesídlování Čechů z bývalého Sovětského svazu

Po rozpadu SSSR se výrazně zvýšil počet imigrantů z tohoto území, včetně Čechů, Slováků, Němců, Poláků a ostatních cizinců, kteří zde žili. V roce 1991 došlo na tomto území k liberálnějším podmínkám, a tak se lidé měli možnost odstěhovat. K tomu faktu vedly ekonomické, ekologické a řada dalších problémů, včetně konfliktu mezi samostatnými státy bývalého svazu. Významnou vlnou migrace bylo tzv. „etnické stěhování“, kdy se příslušníci určitého státu rozhodli vrátit do své původní země.

Dle posledního sčítání lidu, které bylo provedeno těsně před rozpadem SSSR, bylo na tomto území 285 743 000 obyvatel, z nichž 16 000 tvořili Češi. Přesídlování Čechů se konalo ve dvou vlnách. Nejdříve se stěhovali z Ukrajiny a Běloruska a poté se stěhovali z Kazachstánu a Ruska. Migrovali hlavně potomci občanů, kteří emigrovali na území carského Ruska za účelem hospodaření na zemědělské půdě.

První vlna přesídlování se uskutečnila díky humanitární akci v oblasti radioaktivně postižené Černobylem. Stěhovali se tak Češi především z Žytomyrské a Kyjevské oblasti v roce 1986. Jednalo se o skupinové přestěhování.

Po návštěvě českého prezidenta Václava Havla v Moskvě požádalo české obyvatelstvo o možnost přesídlení z Ukrajiny do Česka, což vedlo k postupnému zájmu o přesídlování ostatních menšin.

V roce 1993 došlo k druhé vlně přesídlení Čechů z Kazachstánu a Ruska. Toto přesídlení organizovala nevládní organizace *Člověk v tísni*, jejíž zástupci kvůli němu opětovně navštívili Kazachstán pro zařízení veškerých dokumentů. Hlavním rozdílem mezi první a druhou vlnou byl fakt, že se tentokrát nejednalo o skupinové přesídlení a

¹⁶Пять волн российской эмиграции - BBC News Русская служба. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2020 [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: https://www.bbc.com/russian/russia/2012/12/121128_russia_emigration_waves

vystěhování, ale naopak si ho Češi zařizovali sami, vzhledem k zajištění dokladů a nákladů na přepravu. Po příjezdů na území České republiky byli čeští občané dopraveni do místa svého bydliště a vzápětí dostali trvalý pobyt na území ČR, zdravotní pojištění a sociální dávky.¹⁷

¹⁷VALÁŠKOVÁ, N., POJAROVÁ T. (2009): Přesídlování Čechů, Slováků, Poláků a Němců z bývalého Sovětského svazu do vlasti jejich předků

6 Specifikace vybraných menšin

V České republice lze pozorovat velké množství národnostních menšin, které se na našem území nacházejí dlouhodobě (př. slovenská, ukrajinská), nebo menšiny méně zastoupené (př. srbská, běloruská). Téma bakalářské práce se zaměřuje na ruskojazyčné menšiny, jejich specifikace a přiblížení.

6.1 Rozdělení cizinců dle státního občanství

Dle údajů Českého statistického úřadu lze odvodit, že se ruskojazyčné státy více podílejí na imigraci. Nejvíce migrantů je na území České republiky z Ukrajiny. Tito cizinci uvádějí za svůj mateřský jazyk ve většině případů ukrajinštinu, zatímco třetina z nich nemluví jiným jazykem než ruštinou, proto jsou také řazeny do skupiny ruskojazyčných migrantů a jsou popsáni v kapitole níže.

Další nejvíce zastoupenou skupinou jsou migranti z Ruska, jejichž podíl na celkovém počtu ruskojazyčných migrantů je 18,5 %.

Dalšími migranty z bývalého SSSR jsou obyvatelé Moldavska, jejich počet na území ČR je 5880 a obyvatelé Kazachstánu, s počtem 5940. Tyto skupiny migrantů nejsou tak početně zastoupené, proto se v práci zmiňují hlavně o cizincích z Ukrajiny, Ruska, Běloruska, a nakonec jsou zmíněni Rusíni.

6.2 Ruská menšina

Klíčem k pochopení současného pohybu ruských migrantů jsou ekonomické a sociální podmínky Ruska. Ruská migrační populace, stejně jako ukrajinská populace, která je nejpočetnější migrační skupinou České republiky, je nucená odejít ze svojí země kvůli důležitým faktorům. Těmito faktory jsou vysoká nezaměstnanost (jak už to bývá ve státech s nestabilní ekonomickou situací), ale také například špatná kvalita vody a ovzduší či špatná základní hygiena.

V tomto směru je Česká republika mnohem vyspělejší státem, a proto je pro ruskou populaci tak lákavá. Jedním z nejvýznamnějších důvodů migrace je **ekonomická stabilita** České republiky. Jelikož se po 90.letech ekonomická situace v Rusku zhoršila, stejně jako

v roce 2014, ztratili tak vzdělání lidé možnost svého uplatnění, a proto se rozhodli emigrovat směrem na západ.

Primárním důvodem migrace je pro ně také přístup ke **vzdělání**. V České republice je možnost získání bezplatného vzdělání, které pro ně do budoucna bude mít větší váhu než studium získané v Rusku, i proto je v posledních desetiletích migrace studentů tak běžná. Často se také stává, že tento faktor je příčinou toho, že rodiče posílají své děti studovat do zahraničí proti jejich vůli.

Blízkost české a ruské kultury a jazyka hraje také důležitou roli při výběru cílové destinace vhodné ke vzdělání u ruských studentů. Kvůli velkému zájmu zahraničních studentů bylo v Praze zřízeno první česko-ruské gymnázium, které umožňuje mladým Rusům studovat v hlavním městě. Ale zejména pro Rusy je získání vzdělání v zahraničí ztíženo tím, že studenti vystudují střední školy v Rusku již v 17 letech, poté jako velmi mladí migrují do zahraničí a to je psychicky velmi náročný proces. Po obdržení českého diplomu se polovina mladých lidí nehodlá vrátit zpátky do své země a tak zůstávají buď na území ČR, nebo migrují dále na Západ.¹⁸

Dalším důvodem je **bezpečnost**. Jelikož se po 90. letech, po rozpadu SSSR na území současného Ruska zvýšila kriminalita, je pro ruské občany Česká republika mnohem bezpečnější zemí. „Zástupce Rusů v radě vlády pro národnostní menšiny v poslední výroční zprávě o menšinách uvedl, že většina Rusů se do Česka přestěhovala proto, aby unikli autoritářskému režimu ve své vlasti“¹⁹.

Názory českého obyvatelstva na růst ruské migrace se rozdělily. První názor je pozitivní vůči emigrantům, občané si myslí, že tito cizinci jsou pro naši zemi zisk, vzhledem

¹⁸ KOPECKÁ, L. (2010): Ruští studenti na českých vysokých školách. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/23b87ad54f5cd99cdea7aaa84fc89434/rustistudenti.pdf

¹⁹ Eurozpravy.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/zivot/232033-ruska-mensina-v-cr-se-rozrusta-nebezpecne-ji-rozstepila-propaganda-kremlu/>

k práci za nižší mzdu. Druhým názorem je fakt, že kvůli emigrantům degraduje pracovní trh, díky čemuž klesá průměrný plat v ČR.²⁰

Poté, co Česká republika vstoupila do EU, se ruská migrace stále zvyšuje. V dnešní době žije na území České republiky kolem 38 tisíc Rusů, zatímco v roce 2004 jich zde pobývalo přibližně 14 tisíc.²¹ A tak jsou po Ukrajincích, Vietnamcích a Slovácích čtvrtou nejpočetnější menšinou v České republice. Příčinou tak náhlého nárůstu cizinců je zlepšení ekonomiky českého státu. Dnes Rusové tvoří přibližně sedm procent cizinců v ČR. Ze stránek Českého statistického úřadu lze vyčíst, že si pro svůj nový domov Rusové vybírají zejména větší města jako je Praha, Brno nebo Liberec. Pro svůj domov často volí i pohraniční oblasti, kde to mají migranti blízko do zahraničí, přitom ale stále zůstávají na území státu, který se jim kulturně podobá nejvíce. Nejoblíbenější destinací pro ruské migranty je oblast Karlových Varů. Je to známé lázeňské město, a díky vysoké koncentraci ruské menšiny, jsou téměř ve všech podnicích přeložené informace do azbuky, jelikož ruština zde působí jako jeden z nejrozšířenějších jazyků. Ke konci roku 2019 žilo na území Karlovarského kraje 20 663 cizinců, z nichž 10,3 % tvořili Rusové. Od roku 2012 do roku 2018 se ale jejich počet zmenšil.²² Na rozdíl od zbytku celé České republiky se počet cizinců v tomto kraji zmenšuje. Je to tak dáno z důvodu vysoké míry nezaměstnanosti tohoto kraje. Příkladem může být rok 2015, kdy nezaměstnanost na celém území byla 4,5 %, zatímco konkrétně v Karlovarském

²⁰ SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010, 144 s. ISBN 978-808-7378-496.,

²¹ Cizinci celkem podle státního občanství k 31.12.2019. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1912_c01t01.pdf/88bd4d10-554d-417a-b4cb-b754b3840c16?version=1.0

²² ČSÚ, (2016): Cizinci v Karlovarském kraji k 31. 12. 2016. ČSÚ v Karlových Varech. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/cizinci-v-karlovarskem-kraji-k-31-12-2016>

kraji činila 8,3 %. V současné době je KV kraj šestý s nejvyšší mírou nezaměstnanosti a tím v celé České republice a dále přispívá ke snížení počtu obyvatel.²³

Na závěr je třeba zmínit vztah českých občanů vůči ruské menšině, která není mezi českými obyvateli příliš oblíbenou, nicméně je nutné podotknout, že se to postupně zlepšuje. Tento negativní vztah k Rusům lze vysvětlit špatnými historickými událostmi, jako bylo období totality a komunismu a rok 1968, kdy do Česka vstoupilo vojsko Varšavské smlouvy. V mnoha případech jsou ruští migranti spojení s „ruskou mafii“, což tedy migranti popírají.

6.2.1 Rusové v ČR

Počet Rusů na území ČR od roku 1989 neustále roste. V roce 1991 a 2001 měli při sčítání lidu Rusové podíl 0,1 % na celkovém počtu obyvatel ČR a v roce 2011 jejich podíl činil již 0,2 % populace s necelými 18 tisíci osobami.

6.3 Ukrajinská menšina

Dle posledních údajů českého statistického úřadu žije na území České republiky 145 153 Ukrajinců a tak představují nejpočetnější ruskojazyčnou národnostní skupinu v České republice.

První záznamy o ukrajinské menšině pocházejí již z období Rakousko-Uherska, kdy Halič, oblast nacházející se na západě Ukrajiny, patřila do tohoto impéria. V období vzniku Československa byla Podkarpatská Ukrajina součástí tohoto území, tudíž pro ně byla migrace po území ČSR přirozená. Mnozí východní Ukrajinci se usadili v Praze. Největší vlnou migrace Ukrajinců bylo období před bolševickou revolucí. Prchali hlavně mladí lidé, lékaři, vědci. Postupem času na území dnešní České republiky začaly vznikat společensko-kulturní spolky a politické organizace, které se snažily bojovat proti bolševismu. „Bylo založeno Muzeum osvobozenického boje Ukrajiny, divadelní a pěvecké kolektivy. Vznikla řada významných ukrajinských institucí: gymnázia, Ukrajinský pedagogický institut

²³ Research Centre on Identity and Migration Issues, University of Oradea, Romania [online]. Copyright © [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: http://www.e-migration.ro/jims/Vol12_No1_2018/JIMS_Vol12_No1_2018_pp_46_63_QUINN.pdf

Drahomanova, Ukrajinská vysoká škola klasického umění apod. Až do roku 1948 v Praze vycházely různé ukrajinské noviny, časopisy a knihy.²⁴

Po roce 1948 byla zakázána organizovaná činnost Ukrajinců kvůli změně politické situace a jejich majetek byl zestátněn. Ale jelikož politická situace na Ukrajině byla mnohem horší než v ČR, způsobilo to další vlnu migrace Ukrajinců do Čech a to následně i v roce 1968. Z tohoto důvodu se ukrajinská menšina přihlásila do Občanského fóra, kde určitou dobu působila.

Za největší vlnu migrace se dá považovat období po roce 1989, po skončení vlivu komunismu. Hranice, které do této doby byly uzavřeny, se najednou otevřely a státy tak pomalu nastoupily na začátek demokratizace a liberalizace. Po rozpadu Sovětského svazu zažívaly státy těžkou ekonomickou situaci, a tak se lidé rozhodli více cestovat na západ, nejčastěji přes Českou republiku. V 90. letech byla tato migrace poměrně snadná, jelikož Ukrajinci dostávali tzv. "turistické vouchery" a po jejich vypršení zůstávali na území České republiky ilegálně. Ačkoli v roce 2000 tento systém přestal platit, migranti stále cestovali na západ pomocí turistických víz a po jejichž vypršení zůstávali za hranicemi rovněž nelegálně. V letech 2004–2008 povolila Česká republika větší počet pracovních víz pro Ukrajinské občany, což z důvodu ekonomické krize v roce 2008 skončilo.

Původně česká politika předpokládala, že tato migrace bude pouze dočasná a po skončení platnosti víza se Ukrajinci znovu vrátí do země původu. Ale postupně se mnozí z nich v České republice usadili natrvalo. Dle českého statistického úřadu se v roce 2018 82 854 Ukrajinců přihlásilo k trvalému pobytu na území a zájem o něj stále roste.

Dnes Ukrajinská populace migruje do Čech hlavně za prací, jelikož situace na Ukrajině je tak špatná, že by pravděpodobně nedokázali uživit sebe ani své děti a rodiny. Ale jejich uplatnění je nepříznivé - pracují většinou na nekvalifikovaných pozicích jako uklízečky, hospodyně či dělníci. Nejvíce do Čech migrují muži, zatímco jejich manželky

²⁴ Ukrajinská národnost v ČR se představuje... | Ukrajinská iniciativa v ČR. Актуально | Ukrajinská iniciativa v ČR [online]. Copyright © 2020 [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: https://www.ukrajinci.cz/o-nas/svetovy-kongres-ukrajincu/diaspora-cr+c7/ukrajinska-narodnost-vacr-se-predstavuje_1+a1171.htm

zůstávají doma s dětmi. Větší část vydělaných peněz muži tak posílají domů svým rodinám. Ženy nejčastěji migrují za prací v případě neúplných rodin, aby měly možnost zabezpečit své potomky. V poslední době lze tak pozorovat reunifikaci rodin, kdy například manžel, který již delší dobu pobývá v Česku žádá o povolení sloučení rodiny.

Podobně jako v případě ruské migrace, „roste i studentská migrace, která je žádaná i státem, jenž potřebuje vzdělané jedince schopné pracovat na kvalifikovaných pozicích.“²⁵

Do České republiky migrují především občané ze západní Ukrajiny, primárně Zakarpatské oblasti a přilehlých oblastí (Lvovská, Volyňská). Migranti, přicházející do ČR, jsou ekonomicky aktivní a více než polovina z celkového počtu migrantů se usazuje v Praze. Mezi další oblíbené oblasti mezi Ukrajinci patří Jihomoravský kraj včetně Brna a Plzeňský kraj. Většinou jsou to regiony s nízkou nezaměstnaností, kde mají jistotu, že dokáží najít práci v oblasti průmyslu, stavebnictví, služeb a zemědělství.²⁶

Úroveň sociálně-ekonomické integrace záleží na bytovém režimu cizinců. Pokud se rozhodnou pobývat na území České republiky dlouhodobě, jsou jejich šance na integraci větší než u těch, kdo se zde nachází nelegálně a hrozí mu vyhoštění. V druhém případě cizinci nemají žádná práva, kromě lidských práv, což může být často zneužíváno proti nim.

Od roku 2011 mají právo si bydlení - nejen si pronajímat nemovitost, ale mají možnost si ji koupit. Pro cizince, kteří se rozhodnou zůstat v České republice na trvalo, je to v mnoha případech výhodnější, jelikož jsou často ubytováni v předražených ubytovnách.

Hlavní podmínkou politicko-právní integrace cizinců je povolení k dlouhodobému nebo později trvalému pobytu, o což se většina migrantů snaží, po jeho obdržení je totiž mnohem menší šance, že se dostanou do pozice nelegálních migrantů. Trvalý pobyt je možné

²⁵ Ukrajinská menšina v České republice - Encyklopedie Migrace. Encyklopedie Migrace - Encyklopedie Migrace [online]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/ukrajinska-mensina-v-ceske-republice/>

²⁶ Ukrajinská migrace se proměňuje. Slovo 21, z. s. [online]. Copyright © 2020. Slovo 21, z. s. [cit. 24.06.2020]. Dostupné z: <http://www.slovo21.cz/aktuality/582-ukrajinska-migrace-se-promenuje-2>

získat již po 5 letech pobytu v České republice. Cizinci, kteří mají rodinného příslušníka v Evropské unii, jej mohou získat již po 2 letech.

Kulturní integrace cizinců je nezbytná při žádání o trvalý pobyt, žadatel skládá test jak z českého jazyka, tak i z českých reálií. Na studenty, kteří absolvovali střední školu, se tyto podmínky nevztahují, jelikož jim stačí předložit maturitní vysvědčení s úspěšně složenou zkouškou z českého jazyka. Jelikož v České republice není znalost českého jazyka u cizinců povinná, na začátku jejich pobytu v zahraničí jim to hodně ztěžuje podmínky integrace. Za proces kulturní integrace se považuje míra stýkání a kontaktů cizinců se společností, ale je nutné si uvědomit, že ne vždy o to druhá strana jeví zájem.

V České republice působí Ukrajinská iniciativa v ČR, která informuje Ukrajince o kulturním dění a poskytuje jim obecnou informaci, která se jich přímo týká. Ukrajinská iniciativa v ČR vydává časopis Poroxy, nicméně televizní vysílání v ČR nenalezneme. Navíc se může ukrajinská menšina na rozdíl od řady jiných menšin České republiky pyšnit vyučováním zejména na středních školách v ukrajinském jazyce.

6.4 Běloruská menšina

Kultury Běloruska a Česka mají společnou historii, která má počátky už v 16.století, kdy vyšla první běloruská kniha – překlad bible vytištěný na území Česka.

Podobně jako Rusové a Ukrajinci, Bělorusové přicházeli do ČR v několika vlnách. V meziválečném Československu tvořila běloruská národnost třetí nejpočetnější místo za Rusy a Ukrajinci.

Většina Bělorusů přicházela do České republiky nejčastěji z politických důvodů. Někteří byli kvůli vyjadřování svých názorů pronásledováni, jiní nemohli studovat vysoké školy.

Dnes Bělorusové migrují do Česka převážně z ekonomických důvodů, proto jsou nejčastěji nazývaný „ekonomičtí žadatelé“. Nejsnadnější cestou je pro ně tedy získat azyl a trvale se usadit v zahraničí. Vzhledem k tomu, že je politika Alexandra Lukašenka negativně naladěna vůči podnikatelům, většina obyvatelstva bere podnikání za krádež. Tato politika vede k tomu, že jsou nejčastějšími žadateli o azyl aktivní a vzdělaní lidé, právě takoví lidé jsou aktivní nejčastěji proti jakémukoli totalitnímu režimu. Důvodem, proč Běloruští

azyntanti pro své útočiště volí zrovna Českou republiku je fakt, že českou společnost považují za sobě kulturně blízkou a stejně tak i její jazyk.²⁷

Dnes žije na území České republiky přibližně 6900 občanů této menšiny. Přestože jsou početně slabou skupinou, mají Bělorusové své zástupce v Radě vlády pro národnostní menšiny od 3. července 2013. Nejvýznamnějšími spolky je Pahonia a Svobodné Bělorusko, které jsou zaměřené na lidská práva.²⁸

Nejčastěji se Běloruští občané usazují v Praze a Brně. A ačkoliv jsou většina migrantů vzdělaní lidé, mají na území České republiky problém sehnat si práci, a proto přijímají práce podřadnějšího charakteru.

6.5 Rusínská menšina

Rusíni jsou východoslovanské etnikum, které je bráno za samostatný národ. Vzhledem k tomu, že nemají své vymezené území, je tato skupina ovlivňována jazykem většiny ve státě a v příhraničních oblastech, kde žijí. Za území Rusínů je považováno území bývalé Podkarpatské Rusi, dnes nazývané Zakarpatská oblast, které bylo anektováno Sovětským svazem. Dnes ale nejsou Rusíni uznáváni za národnostní menšinu, jsou chápáni pouze jako ukrajinská etnografická skupina.²⁹ Po pádu komunismu bylo Rusínům umožněno hlásit se ke své národnosti a zároveň došlo k oživení jejich kulturního vědomí.

Rusínská národnost je po území České republiky roztroušená, žije převážně v Praze, v severních Čechách, na severní Moravě a také na střední i jižní Moravě. Jejich nejpočetnější organizací je Společnost přátel Podkarpatské Rusi, která byla založena v ČR v roce 1990. Tato organizace původně vznikla jako společenství Čechů a Rusínů, kteří mají společné rusínské kořeny. Sdružovala jak rusínskou menšinu, tak i české občany, kteří měli zájem o rusínskou historii a kulturu. Postupem času se ale stala představitelem rusínské menšiny

²⁷ Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity - Pedagogická fakulta JU [online]. Dostupné z: <https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b05cizinci/03/05.pdf>

²⁸ Běloruská menšina | Vláda ČR. Úvodní stránka | Vláda ČR [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/beloruska-mensina-108869/>

²⁹ Jan Rychlík - Názory Aktuálně.cz. Blogy - Názory Aktuálně [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 29.06.2020]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-rychlik.php?itemid=35448>

v České republice. Sdružení přátel zároveň vydává svůj dvouměsíčník *Podkarpatská Rus*, kde je jedna strana publikovaná v rusínském jazyce, což je hlavním bodem k udržení rusínské identity.

Od roku 2001 má Rusínská národnostní menšina jednoho představitele v Radě vlády pro národnostní menšiny.

Dle sčítání lidu v roce 2011 přihlásilo se v ČR k rusínské národnosti 739 osob, a tak patří mezi menší komunity na území České republiky.³⁰

³⁰ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

7 Rozdíly mezi migranty z Ukrajiny a Ruska

V této kapitole se budu snažit přiblížit rozdíly mezi ruskými a ukrajinskými migranty. Stručně zde budou znázorněny motivy k migraci z těchto států, kdo konkrétně migruje, za jakým účelem a jejich sociální začlenění.

V této kapitole se budu vycházet hlavně z výzkumného šetření, které proběhlo v roce 1999. Jelikož jsou tyto údaje zastaralé, zahrnu sem i novější informace týkající se rozdílů mezi těmito menšinami.

7.1 Migranti z Ruska

Jak již bylo popsáno v kapitole 6.2 hlavním důvodem k migraci je politická situace v Rusku. Z tohoto důvodu nejčastěji migrují občané ve věku 18 – 24 let, kteří chtějí dosáhnout lepšího vzdělání a žít v lepších podmínkách. Tito lidé již žijí na území ČR se svými rodinami a dětmi. Důvodem jejich migrace je také často strach z ekonomické nestability v Rusku. Tato skupina občanů se poté snaží v České republice usadit natrvalo. Jelikož jsou v ekonomicky aktivním věku, není pro ně problém začít v České republice hlavně s podnikáním. Téměř polovina ruských občanů volí Českou republiku za svou cílovou destinaci, protože tu mají příbuzné, kteří se zde usadili ještě v dřívější době. Na rozdíl od Ukrajinců je většina Rusů držitelé dlouhodobého nebo trvalého pobytu a tak jsou více integrováni. Ale pro Ruskou komunitu je typické vytváření svých tzv. „komunit“, tudíž se jedná o dobrovolnou separaci. Tito lidé potom mají menší zájem se naučit česky nebo se seznámit s místními.³¹

7.2 Migranti z Ukrajiny

Na rozdíl od Rusů, z Ukrajiny migrují převážně muži. Počet ekonomicky aktivních migrantů převažuje nad staršími a důvodem k této migraci je velmi špatná ekonomická situace v jejich mateřské zemi. Většinou vykonávají Ukrajinci nekvalifikované práce s nižší

³¹ MigraceOnline.cz. home : MigraceOnline.cz [online]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/o-migracionline/autori/drbohlov-dusan>

mzdou. Pracují především ve stavebnictví jako dělníci a ženy jako uklízečky. Ale i tato nižší mzda je pro ně lepší variantou než mzdy na Ukrajině, ze které většinou nejsou schopni uživit sebe ani své rodiny. Ukrajinci se často na území České republiky nacházejí nelegálně, narozdíl od Rusů, kteří většinou trvalý pobyt na území mají. Vzhledem k tomu, že se Ukrajinci stěhují do Česka hlavně za prací, snaží se veškeré vydělané peníze poslat svým rodinám na Ukrajinu, a proto jako své místo bydliště volí nejčastěji ubytovny nebo byty, které nejsou tak drahé. Pro Ukrajince, kteří žijí v České republice nelegálně, jsou byty lepším řešením, jelikož se zvyšuje pravděpodobnost, že nebudou odhaleni cizineckou policií při pravidelných kontrolách ubytoven.³²

7.3 Podobnost obou menšin

- v obou případech migrují hlavně muži za prací, jelikož fyzicky zdatnější než ženy³³
- obě menšiny se stěhují ze svých rodných zemí z důvodu ekonomické nestability a neschopnosti se uživit
- vytváření vlastních komunit, kde se nejčastěji získávají přátele „rodáci“, což vede k minimální znalosti českého jazyka a velmi špatné integraci, jelikož se minimálně účastní na sociálním životě v České republice

³² Cizinci mění ubytovny za byty - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/cizinci-meni-ubytovny-za-byty.aspx>

³³ V Praze žije 37 % v ČR legálně pobývajících cizinců | Statistika&My - měsíčník Českého statistického úřadu. Statistika&My - měsíčník Českého statistického úřadu [online]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2019/02/v-praze-zije-37-v-cr-legalne-pobyvajicich-cizincu/>

8 Česká veřejnost a migranti

Mezi českými občany je migrace jedním z nejdiskutovanějších témat a je často považována za jednu z největších hrozeb.

Postupem času se Česká republika z tranzitní země proměnila na cílovou destinaci východních migrantů, a to především kvůli lepším migračním podmínkám než v ostatních západních státech a blízkou geografickou polohou.

V roce 2012 bylo provedeno šetření, které mělo zjistit, do jaké míry čeká společnost od cizinců, že se přizpůsobí k místnímu životnímu stylu a tradicím. Převážná většina odpověděla, že by se cizinci měli přizpůsobit co nejvíce. Znamená to, že by měli přijmout české hodnoty, umět jazyk na velmi dobré úrovni a najít si trvalé zaměstnání.³⁴

V dnešní době přibližně 58 % Čechů vnímají cizince jako problém, jelikož jim berou práci, zvyšují míru zločinnosti a ti, kteří pobývají na území České republiky, již delší dobu mohou narušovat jejich hodnoty a tradice.³⁵

Otázka migrace je tak v ČR vnímána spíše negativně než pozitivně. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, většina občanů souhlasí s názorem, že jim migranti berou práci, zatímco politická situace v ČR tomu spíše nahrává. Pro Českou republiku je výhodné přilákat migranty, kteří podpoří ekonomiku státu a pak odejdou. Celkový počet zahraničních pracovníků v ČR přesáhl počet 700 tisíc. Bez cizinců se zde prakticky neobejde průmysl, stavebnictví nebo obchod. Z celkového počtu pracujících cizinců tvoří zhruba 240 tis. migranti z třetích zemí, nejčastěji jsou to Ukrajinci.³⁶

³⁴ Postoje české veřejnosti k cizincům – březen 2012 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/1183-postoje-ceske-verejnosti-k-cizincum-brezen-2012>

³⁵ Исследование показало, как чехи относятся к иностранцам, долгое время проживающим в Чехии. Новости Праги и Чехии [online]. Copyright © 2020 Around Prague [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://aroundprague.cz/news/obshhestvennost/issledovanie-pokazalo-kak-chexi-otnosyatsya-k-inostranzam-dolgoe-vremya-prozhivayushhim-v>

³⁶ BYZNYS NOVINY - zpravodajství a publicistika z ČR i ze zahraničí » Aktuální zprávy z České republiky i ze zahraničí. Zpravodajství a komentáře z ekonomiky, byznysu a politiky. [online]. Copyright © BYZNYS

České obyvatelstvo často považuje za problém to, že se ruští migranti, stejně jako ostatní ruskojazyční migranti, sdružují v komunitách s vlastní kulturou a kvůli tomu se izolují od společnosti. Jelikož se často setkávají se svými „rodáky“, neberou za nutnost rychleji se naučit český jazyk bez ohledu na fakt, že tu žijí třeba i 10 let.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole o ruské menšině, jsou často Rusové považováni za „Ruské mafiány v ČR“. Tento názor se zachoval v České republice z 90.let, kdy především v Praze Rusové obchodovali se semtexem, drogami. V porevoluční společnosti se pro ně stalo Česko nejoblíbenějším útočištěm. I když Česká republika nepatřila ke státům, kde byla zločinnost nadmíru vysoká, některé skupiny tu působí dodnes. Nejčastěji vlastní restaurace a byty v atraktivních nebo nejdražších lokalitách v Praze nebo v jiných městech. Dle informací Bezpečnostní informační služby České republiky se některé skupiny v roce 2011 pokoušely o zapojení do českých ekonomicko-politických aktivit, které ne vždy byly bezpečné vůči státu. Dnes je na území ČR kolem 38 tisíc Rusů, většina z nich chce v Česku pracovat, studovat nebo utéct před politickým režimem, který existuje v jejich zemi, a proto s tímto předsudkem nesouhlasí a často to vnímají jako urážku.³⁷

Dle sociologického šetření, který probíhalo v březnu 2020 bylo zjištěno, že si přibližně 70 % českých občanů přeje, aby se cizinci naprosto přizpůsobili k českým zvyklostem a tradicím.³⁸ Od roku 2018 se tento názor výrazně nezměnil a zastávají ho hlavně muži ve věku nad 60 let. S myšlenkou částečného přizpůsobení souhlasí kolem 30 % obyvatel, mezi nimi převažují ženy. Česká společnost zároveň považuje za nejvíce integrovaného toho cizince, který umí mluvit česky, má na území České republiky zaměstnání, místo bydliště, má české občanství a žije zde alespoň 10 let. Zároveň bylo

NOVINY [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://www.byznysnoviny.cz/2019/10/07/pocet-zahranicnich-pracovniku-cr-roste-pracuje-zde-uz-pres-700-tisic-cizincu/>

³⁷ Ruská mafie v Česku 90. let. Obchodovala se semtexem, letadly, drogami i prostitutkami. Někteří začínali jako skořápkáři v Praze | REFRESHER.cz. REFRESHER – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 01.07.2020]. Dostupné z: <https://refresher.cz/68533-Ruska-mafie-v-Cesku-90-let-Obchodovala-se-semtexem-letadly-drogami-i-prostitutkami-Nekteri-zacinali-jako-skorapkari-v-Praze?gdpr-accept=1>

³⁸ Postoje české veřejnosti k integraci cizinců v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 06.07.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5202-postoje-ceske-verejnosti-k-integraci-cizincu-v-cr-brezen-2020>

zjištěno, že 24 % občanů si nepřeje mít za sousedy cizince. Toto číslo není tak vysoké, jako u například u muslimů, se kterými by nechtělo sdílet společné prostory 66 % občanů.³⁹ Ve srovnání s rokem 2019 odmítnutí cizinců u Čechů kleslo o 4 %, což je velmi pozitivní, jelikož to znamená, že situace s přijetím cizinců v české společnosti se postupně zlepšuje. Proti cizincům většinou hlasují lidé s nízkou životní úrovní, občané ve věku 60 let a více a lidé s nižším vzděláním.

³⁹ Tolerance k vybraným skupinám obyvatel – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 06.07.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5205-tolerance-k-vybranim-skupinam-obyvatel-brezen-2020>

9 Současná migrační politika ČR

V této kapitole se pokusím stručně popsat migrační politiku České republiky a později na ní navázat politikou integrační.

Díky tomu, že Česká republika patří do státu Evropské Unie, řeší se migrační situace společně s ostatními členskými zeměmi dle evropských práv. Migrační politika České republiky má za cíl informovat veřejnost v otázkách týkajících se migrace a integrace cizinců. Povinností České republiky je zajistit klidné soužití občanů a cizinců, kteří přicházejí na naše území a tímto zamezit vzniku konfliktů mezi nimi. Měla by kontrolovat nelegální migraci, pomáhat uprchlíkům v cizině a také zamezit dalším migračním tokům.⁴⁰

Stěžejním zákonem je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Tento zákon stanoví, že problematiku migrační politiky má na starost Ministerstvo vnitra ČR, v jehož rámci je za ni odpovědný odbor azylové a migrační politiky.

Pro udělení **dlouhodobého pobytu** pro cizince jsou vymezeny některé podmínky, a to konkrétně:

- pokud cizinec žije na území České republiky více než 90 dní
- má v plánu zůstat v Česku více než jeden rok

Žádost o udělení dlouhodobého pobytu se nejčastěji podává, pokud cizinci chtějí na území České republiky studovat, žít společně se svou rodinou a nebo mají v České republice zaměstnání.

Avšak existují důvody, kdy se povolení k dlouhodobému pobytu nevydávají. Často se toto rozhodnutí přijímá, pokud cizinec podal padělané dokumenty, nestanovuje podmínky

⁴⁰ Zásady migrační strategie - Aktuální informace o migraci. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zasady-migracni-strategie.aspx>

k udělení pobytu, je nežádoucí osobou a nebo pokud svým pobytem na území České republiky mohl ohrozit bezpečnost státu.⁴¹

Pokud cizinci nepřetržitě pobývají v České republice po dobu 5 let, mají právo zažádat o **trvalý pobyt**. Řízení o žádost se upravuje zákonem o pobytu cizinců. Získání tohoto pobytu není samozřejmostí a často se stává, že bude cizinec několikrát s žádostí odmítnutý i když mu připadá, že jsou veškeré předložené dokumenty v pořádku.

Po obdržení trvalého pobytu cizinec získává ve většině oblastí života v cizině podobná práva jako občané daného státu. Nicméně trvalým pobytem nezíská volební právo, a navíc mu zůstává povinnost každých několik let žádat o prodloužení pobytu na ministerstvu vnitra.⁴²

Po pěti letech nepřetržitého trvalého pobytu na území české republiky mají cizinci možnost podání **žádosti o udělení státního občanství České republiky**. Je důležité podotknout, že pokud cizinec neabsolvoval střední školu v ČR, je nutno složit zkoušku znalosti českého jazyka a reálií, což je pro některé cizince velkým problémem, jelikož ne každý ovládá jazyk na tak dobré úrovni, ačkoliv žijí v České republice i více než 10 let. Na rozhodnutí o žádosti má ministerstvo 180 dní. Pokud cizinci byla žádost zamítnuta, další možnost o podání má po 2 letech od nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí žádosti.⁴³

⁴¹ Dlouhodobý pobyt - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>

⁴² Malochová T., Trvalý pobyt v ČR? Získat jej může být poněkud komplikované... [online]. Migraceonline.cz Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/o-nas/aktuality/trvaly-pobyt-v-cr-ziskat-jej-muze-byt-ponekud-komplikovane>

⁴³ Občanství - Udělování státního občanství ČR. Občanství - Úvodní stránka [online]. Dostupné z: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=zadost-o-udeleni-statniho-obcanstvi-cr&hl=cs_CZ

10 Aktivity ruskojazyčných menšin na území České republiky

Typickým rysem ruskojazyčných menšin je sdružování se do spolků a komunit. Tyto komunity často vytvářejí různé kulturní události pro své menšiny a tak se cizinci mohou podílet na kulturním životě v České republice a cizinci se tak mohou sjednocovat v zahraničí.

Největší ruskou organizací v ČR je „Ruská tradice“. Tato organizace má na starost organizaci kulturních, vědeckých a společenských akcí. Vydávají také časopisy a noviny.

Na sociálních sítích existuje velké množství skupin a stránek pro cizince v jejich rodném jazyce, jako například *student.cz*, *Multi Kulti* atd.

Na území Prahy neexistuje čtvrť, kde by žili převážně cizinci z Ruska, Ukrajiny, Běloruska. Většinou jsou tyto rozdělené po území celé České republiky, tudíž se málokdy stává, že bude mít cizinec za souseda taky cizince, nicméně najít si přátel je pro ně velmi snadné.

Pokud cizinci žijí v České republice se svými dětmi a chtějí je co nejdříve integrovat do české společnosti, je nejlepším řešením dát svého potomka do školky. Ale tuto možnost mají pouze cizinci, kteří jsou držiteli dlouhodobého nebo trvalého pobytu.

Ruský jazyk se málokdy vyučuje na základních nebo středních školách. Ale v Praze existuje Česko – ruská škola Věda, která nabírá děti již od 1,5 let. Je to nejlepší řešení pro ty, kteří chtějí svým dětem zabezpečit pomalou a klidnou integraci.

Od roku 2013 se v Praze každoročně koná kulturní festival KULTURUS. Tento festival je řízený malířem Antonem Litvinem a s každým rokem se počet ruských návštěvníků neustále zvyšuje.

Kulturní akce se vyhledávají na stránkách *prague.eu*. Tyto stránky jsou v ruském jazyce, tudíž se dají informace o akcích velmi snadno dohledat.⁴⁴

⁴⁴ Русские в Чехии: уровень жизни, плюсы и минусы, отзывы - Priian.ru. Недвижимость за рубежом. Где купить зарубежную недвижимость. Продажа и аренда недвижимости за границей - Priian.ru [online]. Copyright © Priian.ru 2006 [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://priian.ru/pub/37275.html>

11 Míra integrace ruskojazyčné menšiny v České republice

Je složité definovat přesnou míru integrace ruskojazyčných občanů v České republice, jelikož jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, tento proces je oboustranný a záleží na každém jedinci zvlášť.

Jelikož aktuální číselné údaje jsou těžko dohledatelné, vycházela jsem z práce Michala Janíčka z roku 2010.⁴⁵ Ve svém výzkumu se zaměřil na imigranty, kteří žijí v Praze a okolí a zabýval se zejména jejich motivací pro příchod do ČR, mírou integrace do společnosti a vztahy na Rusko jako na zemi jejich původu.

Vůči Rusům a celé ruskojazyčné menšině vyjadřují Češi specifický vztah. Z toho můžeme usoudit, že integrace ruskojazyčných občanů v Čechách je složitější, a to z důvodu, že je na ně již od začátku nahlíženo negativně.

Dalším důvodem nízké integrace je sdružování cizinců do komunit. Například v Praze ruští podnikatelé často zaměstnávají osoby hovořící rusky, zaměřují se hlavně na ruskou klientelu, tudíž lze říci, že by vůbec neměli přicházet do styku s českými občany. Často také udržují silné kontakty se zemí původu, což vede k izolaci ve vlastní etnické skupině.

Za hlavní problém nízké integrace bychom mohli uvést neznalost českého jazyka u jedinců, kteří sem přichází na krátkou dobu, a tak komunikují s českou společností přes prostředníka. Tato situace se liší u osob, které pobývají na území České republiky delší dobu. Proces integrace u těchto jedinců je jednodušší, jelikož lidé, které zde tráví více času se více otevírají společnosti a lépe komunikují v české jazyce.

Na závěr bychom ale mohli říci, že by se ruskojazyčná menšina měla chovat otevřeněji k české společnosti a navazovat kontakty více než doposud.

⁴⁵ Michal Janíčko Pražští Rusové - PDF Stažení zdarma. Představujeme Vám pohodlné a bezplatné nástroje pro publikování a sdílení informací. [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 10.07.2020]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/38118563-Michal-janicko-prazsti-rusove.html>

Závěr

Tato bakalářská práce je věnovaná ruskojazyčným menšinám žijícím na území České republiky, konkrétně jejich integraci. Nejvíce zmíněnou menšinou v této práci byla ruská menšina, která je čtvrtou největší menšinou v ČR a poté ukrajinská, která je na území České republiky nejpočetnější.

Cílem práce bylo nastínit problematiku integrace těchto menšin, čemuž jsem se věnovala v první části této práce. Jak bylo zjištěno, hlavním problémem při integraci těchto menšin je neznalost jazyka, vytváření uzavřených komunit ze strany migrantů a neschopnost českých občanů tolerovat a přijímat cizince. Na začátku práce vysvětluji hlavní pojmy úzce související s touto problematikou.

V jednotlivých kapitolách jsem se věnovala stručnému popisu příchodu ruskojazyčné menšiny do Česka a důvodům, proč pro svou cílovou destinaci zvolili právě tuto oblast. Jak bylo zjištěno díky geografické a kulturní blízkosti těchto států je pro ně Česka republika velmi atraktivní zemí. Díky podobnosti slovanských jazyků pro ně není tak těžké se v prvních dnech svého pobytu na území ČR orientovat. Dále mě zajímal přístup českých občanů vůči ruskojazyčným menšinám a bylo zjištěno, že jejich vztah k této skupině cizinců je negativní hlavně kvůli minulosti a také kvůli dnešním informacím, které jim přináší média.

Historie příchodu ruské menšiny sahá až do 16. století. Jelikož jsem se ve své práci chtěla zabývat především pojmem integrace, soustředila jsem se na historii pouze stručně. Příchod ruskojazyčných migrantů jsem rozdělila do několika vln, počínaje rokem 1918, kdy do tehdejšího Československa přicházeli hlavně vojenští zajatci kvůli politickému tlaku války. Za druhou vlnu jsem označila příchod ruské inteligence v roce 1921, kdy do dnešního Česka přišli vědci, profesori, doktoři. Další příliv migrantů se uskutečnil mezi lety 1948 – 1989. Tehdy se ruskojazyční migranti stěhovali hlavně za rodinami a za prací. Rok 1968 se stal osudovým rokem pro občany třetích zemí, jelikož Prahu obsadili ruští okupanti a od té doby je na Ruskou společnost pohlíženo jako na nepřítele. Po roce 1991, konkrétně po rozpadu Sovětského svazu migrovali cizinci do Čech především kvůli ekonomické nestabilitě a strachu z budoucnosti.

Ve své práci jsem se zmínila o čtyřech ruskojazyčných menšinách, a to především o ruské menšině, běloruské menšině, rusínské menšině a ukrajinské menšině, byť s tímto zařazením hodně lidí nesouhlasí. Každou menšinu jsem rozdělila do jednotlivých kapitol a snažila jsem je co nejlíže přiblížit. Soustředila jsem se především na stručnou historii každé menšiny a na důvody jejich příchodu do České republiky. Je patrné, že tito cizinci přicházejí do Česka především kvůli ekonomické a politické nestabilitě jejich státu. Především ze svých rodných zemí odcházejí muži, jelikož jsou více praceschopní než ženy. Ti, kteří se lépe integrují a rozhodnou se zůstat na území České republiky delší dobu si zřizují dlouhodobý nebo trvalý pobyt, a nakonec za sebou přivedou i své rodiny s dětmi.

V jedné z kapitol se také věnují rozdílům mezi ruskou a ukrajinskou menšinou. Hlavním rozdílem tedy je, že z Ruska migrují především mladí vzdělaní muži, kteří mají předpoklady k podnikání, čemuž se následně věnují v Česku. Z Ukrajiny migrují také muži, kteří se snaží utéct před katastrofální ekonomikou Ukrajiny, a tak v České republice přijímají i horší práce, které často neodpovídají úrovni jejich vzdělání. Obsazují tedy hlavně pozice dělníků, práce ve strojírenství, na stavbách a ženy nejčastěji pracují jako uklízečky či pokojské.

Žijí především v ubytovnách, aby mohli co nejvíce ušetřit a veškeré vydělané peníze poslat svým rodinám na Ukrajině. Na rozdíl od ruské menšiny, Ukrajinci často pobývají na území Česka nelegálně.

Ve své práci jsem došla k závěru, že pro úspěšnou integraci je nezbytné, aby o ni jevíli zájem obě strany. Je důležité, aby cizinci přicházející na území České republiky, měli pozitivní postoj vůči státu a česká společnost je nesoudila dle předsudků nebo historických událostí z roku 1968. Jedině poté zmizí nedorozumění mezi minoritou a majoritou a sociální problémy spojené s neschopností integrovat se.

ZDROJE

1. MARADA, Radim, ed. *Etnická různost a občanská jednota*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006. Sociologická řada. ISBN 80-7325-111-6.
2. PORSCHE, Světlana. *Státní a nestátní sektor v oblasti migrace a integrace*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. ISBN 9788073947651.
3. ROSKOVÁ, Lenka, Veronika ZÁLESKÁ a Jitka VACKOVÁ. *Lidská práva v oblasti migrace a integrace menšin i imigrantů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. ISBN 9788073947644.
4. SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010, 144 s. ISBN 978-808-7378-496.
5. ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

Internetové zdroje

6. BYZNYS NOVINY - zpravodajství a publicistika z ČR i ze zahraničí » Aktuální zprávy z České republiky i ze zahraničí. Zpravodajství a komentáře z ekonomiky, byznysu a politiky. [online]. Copyright © BYZNYS NOVINY [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://www.byznysnoviny.cz/2019/10/07/pocet-zahranicnich-pracovniku-cr-roste-pracuje-zde-uz-pres-700-tisic-cizincu/>
7. Cizinci celkem podle státního občanství k 31.12.2019. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1912_c01t01.pdf/88bd4d10-554d-417a-b4cb-b754b3840c16?version=1.0

8. Cizinci mění ubytovny za byty - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 02.07.2020]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/cizinci-meni-ubytovny-za-byty.aspx>
9. Cizinci v Karlovarském kraji k 31. 12. 2016 | ČSÚ v Karlových Varech. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/cizinci-v-karlovarskem-kraji-k-31-12-2016>
10. Český statistický úřad | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
11. ČSÚ, (2016): Cizinci v Karlovarském kraji k 31. 12. 2016. ČSÚ v Karlových Varech. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/cizinci-v-karlovarskem-kraji-k-31-12-2016>
12. ČSÚ, (2019): Demografické aspekty života cizinců. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-demograficke-aspekty-zivota-cizincu-p5ki2mu9aq>
13. ČSÚ, (2020): nezaměstnanost v Karlovarském kraji k 29.2.2020 podle MPSV. ČSÚ v Karlových varech. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/nezamestnanost-v-karlovarskem-kraji-k-29-2-2020-podlempsv>
14. Eurozpravy.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/zivot/232033-ruska-mensina-v-cr-se-rozrusta-nebezpecne-ji-rozstepila-propaganda-kremlu/>
15. Integrace cizinců - Aktuální informace o migraci. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 11.06.2020]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integracecizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
16. Jan Rychlík - Názory Aktuálně.cz. Blogy - Názory Aktuálně [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 29.06.2020]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-rychlik.php?itemid=35448>

17. MigraceOnline.cz. home: MigraceOnline.cz [online]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/o-migracionline/autori/drbohlay-dusan>
18. Postoje české veřejnosti k cizincům– březen 2012 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/1183-postoje-ceske-verejnosti-k-cizincum-brezen-2012>
19. Postoje české veřejnosti k integraci cizinců v ČR – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 01.07.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5202-postoje-ceske-verejnosti-k-integraci-cizincu-v-cr-brezen-2020>
20. Ruská mafie v Česku 90. let. Obchodovala se semtexem, letadly, drogami i prostitutkami. Někteří začínali jako skořápkáři v Praze | REFRESHER.cz. REFRESHER – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 01.07.2020]. Dostupné z: <https://refresher.cz/68533-Ruska-mafie-v-Cesku-90-let-Obchodovala-se-semtexem-letadly-drogami-i-prostitutkami-Nekteri-zacinali-jako-skorapkari-v-Praze?gdpr-accept=1>
21. Slovenská národnost na území ČR | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/slovenska_narodnost
22. Sucuri WebSite Firewall - Access Denied. Sucuri WebSite Firewall - Access Denied [online]. Copyright © 2019 Sucuri Inc. All rights reserved. [cit. 15.06.2020]. Dostupné z: <http://studie.blog.cz/0902/co-je-to-asimilace-co-to-je-integrace>
23. Tolerance k vybraným skupinám obyvatel – březen 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění. [online]. Copyright © [cit. 02.07.2020]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5205-tolerance-k-vybrany-m-skupinam-obyvatel-brezen-2020>
24. Ukrajinská menšina v České republice - Encyklopedie Migrace. Encyklopedie Migrace - Encyklopedie Migrace [online]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/ukrajinska-mensina-v-ceske-republice/>
25. Ukrajinská migrace se proměňuje. Slovo 21, z. s. [online]. Copyright © 2020. Slovo 21, z. s.. [cit. 24.06.2020]. Dostupné z: <http://www.slovo21.cz/aktuality/582-ukrajinska-migrace-se-promenuje-2>

26. Ukrajinská národnost v ČR se představuje... | Ukrajinská iniciativa v ČR. Актуально | Ukrajinská iniciativa v ČR [online]. Copyright © 2020 [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: https://www.ukrajinci.cz/o-nas/svetovy-kongres-ukrajincu/diaspora-cr+c7/ukrajinska-narodnost-vacr-se-predstavuje_1+a1171.htm
27. V Praze žije 37 % v ČR legálně pobývajících cizinců | Statistika&My - měsíčník Českého statistického úřadu. Statistika&My - měsíčník Českého statistického úřadu [online]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2019/02/v-praze-zije-37-v-cr-legalne-pobyvajicich-cizincu/>
28. Zásady migrační strategie - Aktuální informace o migraci. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zasady-migracni-strategie.aspx>

Odborné články

29. Daniel Rauhut, 2010. "VIEWPOINT: Adam Smith on migration," Migration Letters, Transnational Press London, UK, vol. 7(1), pages 105-113, April. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/46542406_VIEWPOINT_Adam_Smith_on_migration
30. KOPECKÁ, L. (2010): Ruští studenti na českých vysokých školách. http://aa.ecn.cz/img_upload/23b87ad54f5cd99cdea7aaa84fc89434/rustistudenti.pdf
31. Kopřivová, Anastazie - Osudy ruské emigrace v Československu. Anastasie Kopřivová. Paměť a dějiny: revue pro studium totalitních režimů Roč. 9, č. 2 (2015), s. 27-34
32. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity - Pedagogická fakulta JU [online]. Dostupné z: <https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b05cizinci/03/05.pdf>
33. Pomáhejte s námi - Člověk v tísni [online]. Copyright © [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: <https://www.clovekvrtisni.cz/media/publications/673/file/1482331339-jak-rozumet-medialmim-sdilenim-o-migraci.pdf>

34. Research Centre on Identity and Migration Issues, University of Oradea, Romania [online]. Copyright © [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: http://www.e-migration.ro/jims/Vol12_No1_2018/JIMS_Vol12_No1_2018_pp_46_63_QUINN.pdf
35. Romové v České republice – Socioklub. Praha: Socioklub (1999) [online]. Dostupné z: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/14092954/romove-v-ceske-republice-socioklub> ISBN 80-902260-7-8
36. VALÁŠKOVÁ, N., POJAROVÁ T. (2009): Přesídlování Čechů, Slováků, Poláků a Němců z bývalého Sovětského svazu do vlasti jejich předků

Bakalářská práce

37. CHUDOBOVÁ, Lucie. Ruská národnostní menšina v České republice [online]. Zlín, 2017 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/z5f3s3/>. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.

Ruské zdroje

1. Prichiny migracii naselenija. Nauchnyj slovar-spravochnik po tehničeskim i gumanitarnym disciplinam [online]. Copyright © 2020 [cit. 21.06.2020]. Dostupné z: https://spravochnick.ru/sociologiya/migraciya_naseleniya_i_ee_vidy/prichiny_migracii_naseleniya/
2. Pjat voln rossijskoj emigracii- BBC news Russkaja služba. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2020 [cit. 07.07.2020]. Dostupné z: https://www.bbc.com/russian/russia/2012/12/121128_russia_emigration_waves
3. Issledovanije pokazalo kak chehi itnisjatsja k inostrancam, dolgoje vremja prozhivajuschim v Chehiji. Novosti Pragi i Chehiji. [online]. Copyright © 2020 Around Prague [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://aroundprague.cz/news/obshhestvennost/issledovanie-pokazalo-kak-chexi-otnosyatsya-k-inostranczham-dolgoe-vremya-prozhivayushhim-v>